

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 135΄

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (70 μον.)

Κείμενο 1: Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη

Ποτέ δε σταμάτησα ν' ασχολούμαι με την τέχνη του Καραγκιόζη. Δεν θυμάμαι καμιά μέρα της ζωής μου, από τα πολύ μικρά μου χρόνια έως τώρα, που γέρασα, που να μη φτιάχνω κάτι για την τέχνη μας, ή που να μην έχω εκεί το μυαλό μου. Ο Καραγκιόζης είναι η ζωή μου.

Αν μου αφαιρέσουν αυτή την αγάπη, εγώ σε μια βδομάδα θα πεθάνω! Φτιάχνω φιγούρες κι εργαλεία του Καραγκιόζη πολύ περισσότερα από ό,τι μου χρειάζονται και πάντα μ' άρεσε να τα χαρίζω. Σε μερικούς μάλιστα χάρισα οκάδες φιγούρες, όπως του Σπύρου Καράμπαλη, που του 'δωσα μια βαλίτσα γιομάτη, τόσο βαριά, που με μεγάλη δυσκολία την πήγε από το σπίτι μου στη στάση των λεωφορείων! Τώρα, για να μη στεναχωριέμαι που δεν έχω τίποτε να φτιάξω σκαρώνω κάτι καραγκιόζηδες που κάνουν τούμπες σε ξυλαράκια.

Στο σπίτι μου όλα θυμίζουν τον Καραγκιόζη. Στο ρολόι μου έφτιαξα τον Αλέξανδρο που σκοτώνει το θηρίο. Αντίκρου, έχω δυο κλουβιά με μύλους κι όταν τα πουλιά γυρίζουνε τον μύλο, στο ένα ο Καραγκιόζης δείχνει την ώρα και στ' άλλο ο Λεπενιώτης σπαθίζει τον Γιουσούφ Αράπη. Έφτιαξα κι έναν αερόμυλο που τον γυρίζουν ο Καραγκιόζης κι ο Χατζηαβάτης. Στον καθρέφτη ο Καραγκιόζης μού λέει κάθε πρωί: «Ρε Σωτήρη, για θυμήσου απ' το 1909 μέχρι το 1947, τότες που μ' έπιανε σιμά σου στα χέρια σου, τι χαρές και γέλια χαρίζαμε σ' αυτόν όλο το λαό που όλο χαρά σου φώναζε: Γεια σου ρε Σπαθάρη με τον Καραγκιόζη σου!».

(Απόσπασμα – Διασκευή)

Σωτήρης Σπαθάρης, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Άγρα, 1960.

Κείμενο 2: Η τέχνη του Καραγκιόζη στις μέρες μας

Στην Ελλάδα σήμερα, ελάχιστοι ασχολούνται με το παραδοσιακό θέατρο σκιών του Καραγκιόζη. Παρ' όλη τη δράση σημαντικών καλλιτεχνών, με εμβληματική φυσιογνωμία τον Ευγένιο Σπαθάρη, το θέαμα αυτό έχει πάψει προ πολλού να είναι αυθεντικά «λαϊκό». Ο Καραγκιόζης, ξυπόλητος, ρακένδυτος και καμπούρης, έφτασε να ενσαρκώνει την ελληνική εθνική ταυτότητα. Στις μέρες μας ο Καραγκιόζης έχει γίνει μια καλτ φιγούρα που την υποστηρίζουν λαογράφοι και κύκλοι διανοουμένων. Οι **μεγαλύτερες** γενιές θυμούνται με νοσταλγία κάποια παράσταση Καραγκιόζη των παιδικών τους χρόνων αλλά, για τα σύγχρονα δεδομένα, το θέαμα έχει χαρακτήρα διάσωσης της παράδοσης και «μαθήματος» στις νεότερες γενιές. Ο Καραγκιόζης έχει **συμπάθειες** και αντιπάθειες, αλλά κυρίως μια κοινωνία σχετικά αδιάφορη πλέον για το είδος διασκέδασης που προσφέρει. Γιατί και ο Καραγκιόζης υπήρξε θύμα, μέσα στον 20ό αιώνα, της διάδοσης νέων μορφών λαϊκής ψυχαγωγίας.

(Διασκευή)

Χριστίνα Κουλούρη (Καθηγ. Νεότερης Ιστορίας Παν. Πελοποννήσου)

Ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=345303>

Ημερομηνία ανάρτησης: 25-07-2010

Ημερομηνία ανάκτησης: 15-01-2018

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

1. Να αναφέρετε ποια ήταν η μεγάλη αγάπη του Ευγένιου Σπαθάρη και πώς φαίνεται στο **Κείμενο 1**. Να δώσετε ένα (1) παράδειγμα.

(μονάδες 4)

2. Να προσδιορίσετε ποιο είναι το κοινό θέμα των πιο πάνω κειμένων. Σε ποια πτυχή του θέματος αυτού αναφέρεται το κάθε ένα από τα δύο κείμενα;

(μονάδες 4)

3. Να επιλέξετε ποιο από τα δύο ισχύει αιτιολογώντας την επιλογή σας. Στο **Κείμενο 1** η αφήγηση είναι *μυθοπλαστική/ ρεαλιστική*.

(μονάδες 2)

4. Να εντοπίσετε και να γράψετε από την τρίτη (3^η) παράγραφο του **Κειμένου 1** («Στο σπίτι μου... με τον Καραγκιόζη σου!») τη θεματική πρόταση και μια πρόταση λεπτομέρεια.

(μονάδες 3)

5. α. Να αναγνωρίσετε την πιο κάτω πρόταση ως προς το περιεχόμενό της και να δηλώσετε τι εκφράζει.

(μονάδες 1,5)

«Αν μου αφαιρέσουν αυτή την αγάπη, εγώ σε μια βδομάδα θα πεθάνω!»

- β. Να τη μετατρέψετε σε αποφαντική πρόταση και να δηλώσετε τι εκφράζει η καινούρια πρόταση.

(μονάδα 1)

6. Αφού αναγνωρίσετε τα ρήματα στο πιο κάτω απόσπασμα, να τα γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων και να τα μεταφέρετε σε χρόνο παρατατικό.

(μονάδες 7,5)

«Στο σπίτι μου όλα θυμίζουν τον Καραγκιόζη... Αντίκρυ, έχω δυο κλουβιά με μύλους κι όταν τα πουλιά γυρίζουνε τον μύλο, στο ένα ο Καραγκιόζης δείχνει την ώρα και στ' άλλο ο Λεπενιώτης σπαθίζει τον Γιουσούφ Αράπη.»

7. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο κάτω υπογραμμισμένους όρους των **Κειμένων 1** και **2** και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

(α) Ο Καραγκιόζης είναι η ζωή μου.

(β) Τα πουλιά γυρίζουνε τον μύλο.

8. Να γράψετε ένα ρήμα που να προέρχεται από τα πιο κάτω επιρρήματα (είναι υπογραμμισμένα στο Κείμενο 1)

(μονάδες 2)

(α) Αντίκρυ

(β) Σιμά

9. Να βρείτε τα αντώνυμα των πιο κάτω λέξεων που βρίσκονται στο **Κείμενο 2**.

(μονάδες 2)

(α) Μεγαλύτερες

(β) Συμπάθειες

A. II: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

Πρόσφατα το σχολείο σου ανέβασε μία θεατρική παράσταση. Να γράψεις μία επιστολή στον/στη φίλο/φίλη σου που ζει στην Ελλάδα, στην οποία θα περιγράψεις τις προετοιμασίες για την παράσταση, αλλά και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η μέρα της επίσημης παράστασης.

(Έκταση: 170 - 200 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (30 μον.)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο (απόσπασμα)

Στην Τρίτη Τάξη ο Περίανδρος Κρασάκης. Ποιος ανέσπλαχνος νουνός έδωκε τ' όνομα του άγριου τύραννου της Κόρινθος στον καχεκτικό αυτό ανθρωπάκο, με το αφηλό σκληρό κολάρο για να μη φαίνονται οι σκρόφουλες στο λαιμό του, με τα λιγνά σαν του τζιτζικά ποδαράκια, με το άσπρο μαντιλάκι πάντα στο στόμα, να φτύνει, να φτύνει και να κόβεται η πνοή του; Αυτός είχε μανία με την καθαριότητα κάθε μέρα επιθεωρούσε τα χέρια μας, τ' αυτιά μας, τη μύτη, τα δόντια, τα νύχια. Δεν έδερνε αυτός, δεν παρακαλούσε, μα κουνούσε τη χοντρή, γεμάτη σπυριά κεφάλια του.

– Ζώα, μας φώναζε, γουρούνια, αν δεν πλένεστε κάθε μέρα με σαπούνι, δε θα γίνετε ποτέ σας άνθρωποι. Τι θα πει, μαθές, άνθρωπος; Αυτός που πλένεται με σαπούνι. Το μυαλό δε φτάνει, κακομοίρηδες, χρειάζεται και σαπούνι. Πώς θα παρουσιαστείτε στον Θεό με τέτοια χέρια; Πηγαίνατε έξω στην αυλή να πλυθείτε!

Ώρες μας έπαιρνε τ' αυτιά ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχέα και τι τόνο να βάλουμε, οξεία ή περισπωμένη· κι εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες, τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν, και περιμέναμε πότε να χτυπήσει το κουδούνι, να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε το δάσκαλο να ιδρώνει απάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας τη γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω στον ήλιο και στον πετροπόλεμο· γιατί πολύ αγαπούσαμε τον πετροπόλεμο και συχνά πηγαίναμε στο σκολειό με το κεφάλι σπασμένο.

Μια μέρα, ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά κι έμπαινε η μυρωδιά από μίαν ανθισμένη μανταρινιά στο αντικρινό σπίτι· το μυαλό μας είχε γίνει κι αυτό ανθισμένη μανταρινιά και δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες. Κι ίσια ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σκολειού και κελαηδούσε. Τότε πια ένας μαθητής, χλωμός, κοκκινομάλλης, πού 'χε έρθει εφέτο από το χωριό, Νικολιό τον έλεγαν, δε βάσταξε, σήκωσε το δάχτυλο:

– Σώπα, δάσκαλε, φώναξε· σώπα, δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί!

Νίκος Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, Αθήνα, Εκδόσεις Καζαντζάκη, 2007.

Ερώτηση Β1

Να παρουσιάσετε την εξωτερική εμφάνιση του δασκάλου Περιάνδρου Κρασάκη και να αναφέρετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται από τον συγγραφέα για την περιγραφή της. Να τεκμηριώσετε με λέξεις / φράσεις από το κείμενο.

(μονάδες 10)

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Έλλη Αλεξίου, *Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον* (απόσπασμα)

Μα είχαμε ένα μάθημα, που το λένε πατριδογνωσία, κι όσο και να θέλει κανένας, δεν μπορεί να το διδάξει μέσα στην τάξη, γιατί θα ξεγενεί, θα ξεθεωθεί, να λέει, να λέει, χωρίς να βγει τίποτα. Τούτο το ίδιο μάθημα είναι που λέμε στις μεγάλες τάξεις Γεωγραφία. Στην Πρώτη Τάξη αρχίζει από την τάξη του παιδιού. Τι σχήμα έχει, πού κάθεται το κάθε παιδί...και λίγο από λίγο προχωρείς... Κουβεντιάζουμε για την αυλή μας...για τις άλλες κάμαρες...ύστερα πάμε παραέξω, πιάνομε το δρόμο...τη συνοικία...και ποια σπουδαία οικοδομήματα πέφτουνε στη γειτονιά του σκολειού μας.

Εμείς είχαμε εκεί κοντά το Δημοτικό Νοσοκομείο και μια παλιά εκκλησούλα, του Αφέντη Χριστού. Γιατί λοιπόν όχι; και πώς καλύτερα θα δίδασκα αυτά τα πράγματα... στην σκοτεινή, την ανήλιαγη τάξη μας; ή να τα 'βγαζα τα παιδιά έξω, να τα δουν με τα ίδια τους τα μάτια; Και πιο κάτω διάτασσε ο Νόμος, να τους διδάξω και τις άλλες γειτονιές, και τη Δημαρχία, και την Τράπεζα και τις άλλες Εκκλησίες και το Ταχυδρομείο. Μα αυτά δεν μπορούσα να τα κάμω μέσα στην κάμαρα. Ευτυχώς που η Παιδαγωγική έλεγε ορθά κοφτά, πως στο μάθημα της Πατριδογνωσίας, οφείλει ο διδάσκων να πάρει τα παιδιά, «να τα οδηγήσει επί τόπου.» Ευρήκα κ' εγώ την Παιδαγωγική και οχυρώθηκα και από πίσω, για να λείψουνε τα λόγια. Μόνο η Αυγή δε μιλούσε· μάλιστα συχνά ερχότανε και μαζί, σαν τύχαινε, να ταιριάζουνε οι ώρες μας και τα μαθήματα. Ήθελε αυτή να διδάξει περί «λόφου», κ' εγώ περί «δενδροστοιχίας», συμφωνούσαμε και βγαίναμε μαζί· κ' εδίδασκε ωραία η Αυγή. Πολύ ευχαριστιόμουν, άμα την άκουα. Είχε κέφι πολύ η διδασκαλία της, κ' η ίδια της ήταν γελαστή και ανοιχτόκαρδη.

Πως είχε φυσικά και λίγη ευθύνη η διδασκαλία «επί τόπου», ούτε λόγος να γίνεται. Όποιος του τύχαινε να βγαίνει συχνά έξω συνοδεύοντας δύο ή τρία παιδιά, αυτός μόνος είναι σε θέση να καταλάβει, τι μπελάς, τι βάσανο είναι να κουβαλάς εξήντα κουτάβια. Όλη την ώρα πρέπει να 'χεις το νου σου, να τρέχεις από δω, να τα οδηγάς από κει, ίδιος τσομπάνος... αν περάσει κάρο ή αυτοκίνητο, φοβάσαι, μη σου τα πατήσει... άμα συναντήσετε στο δρόμο τίποτα αξιοπερίεργο, που δε λείπουνε ποτέ, τα μικρά σταματούνε και δε θένε να ξεκολλήσουν... βρίσκεται και κάνα αφηρημένο, κάνα χαζό, που ξεχνιέται κοιτάζοντας από κάποιο παράθυρο, κ' ύστερα σαν τα μετρήσεις, βλέπεις

που σου λείπει... Μα οι κόπτοι σου ακριβοπληρώνονται. Αποζημιώνεσαι μόλις φτάσεις, κι αρχίσεις το μάθημα· γιατί το μυαλουδάκι των παιδιών φρεσκαρισμένο από το ύπαιθρο, αρπάζει μονομιάς, ό,τι του πεις.

Έλλη Αλεξίου, *Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1978
(1934), σσ. 94-95.

Ερώτηση Β2

Ο δάσκαλος στο κείμενο του Νίκου Καζαντζάκη χρησιμοποιεί διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας από τον τρόπο διδασκαλίας της δασκάλας στο κείμενο της Έλλης Αλεξίου. Να παρουσιάσετε τον τρόπο διδασκαλίας κάθε ενός από τους δύο και να τεκμηριώσετε με λέξεις / φράσεις από τα δύο (2) κείμενα.

(μονάδες 10)

Ερώτηση Β3

Να εξηγήσετε ποια συναισθήματα προκαλεί στους μαθητές ο τρόπος διδασκαλίας σε κάθε ένα από τα δύο (2) κείμενα. Να τεκμηριώσετε με λέξεις / φράσεις από τα δύο (2) κείμενα.

(μονάδες 10)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Στο Δειγματικό Δοκίμιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις απ' όλη τη Διδακτέα Ύλη, όπως έχει καθοριστεί στα Πλαίσια Μάθησης. Η εξεταστέα ύλη θα ανακοινωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.